

Nr 70.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till fiskredskapsförsäkring; given Stockholms slott den 6 februari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

G. E. Sträng.

Sammanfattning.

I syfte att bereda fiskarena större trygghet mot ekonomiskt avbräck genom förlust av eller skador på fiskredskap föreslås statligt stöd åt fiskredskapsförsäkringsbolag vid större skador eller anhopningar av skador. Dessutom hemställs om ett anslag å 37 000 kronor till organisationsbidrag vid bildandet av fiskredskapsförsäkringsbolag m. m.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmäler statsrådet Sträng fråga om anslag till fiskredskapsförsäkring samt anför därvid följande.

Inledning.

För närvarande kunna fiskare erhålla ersättning för förluster av eller skador på fiskredskap dels i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet och dels i form av räntefria lån på viss tid. För att ersättning skall medgivas fordras emellertid bland annat, att den ersättningssökande genom redskapsförlusten råkat i nödställd belägenhet. Ersättning utgår med två tredjedelar av förlustens eller skadans värde, varvid regelmässigt högst hälften lämnas såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet samt återstoden som räntefritt lån med en amorteringstid av åtta år.

Bidrag utan återbetalningsskyldighet anvisas ur ett reservationsanslag till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. medan lånen utbetalas ur statens fiskredskapslånefond.

Under budgetåren 1938/39—1946/47 ha utbetalats bidrag å sammanlagt 250 000 kronor och lån å tillhoppa 173 000 kronor.

Genom beslut den 12 april 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla fem sakkunniga för att i enlighet med angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag angående fiskredskapsförsäkring.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades såsom sakkunniga direktören i Försäkringsanstalterna Folket-Samarbete S. Apelkvist, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, direktören N. T. Henriksson, fiskaren H. S. Levin samt ledamöterna av riksdagens andra kammare folkskolläraren G. T. Skoglund och affärsföreståndaren K. B. Uthult.

Med skrivelse den 14 november 1947 ha de sakkunniga, vilka antagit benämningen fiskredskapsförsäkringsutredningen, överlämnat betänkande i ämnet (SOU 1947: 62).

Över betänkandet ha utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkningsverket, lantbruksstyrelsen, försäkringsinspektionen, Svenska insjöfiskarnas centralförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Ostkustfisk centralförening u. p. a., Södermanlands skärgårdsfiskareförbund, Östergötlands kustfiskareförbund, Östergötlands fiskförsäljningsförening u. p. a., Mälarens fiskareförbund, Norra Kalmar läns kustfiskareförbund, Södra Kalmar läns kustfiskareförbund, Ölands fiskareförbund, Kalmar läns fiskevattensägareförbund, Gotlands fiskareförbund, Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Gävleborgs läns ömsesidiga fiskredskapsförsäkringsbolag, Gävleborgs läns fiskareförbund, Gävleborgs läns fiskförsäljningsförening, Västerbottens läns fiskareförbund, Stockholms läns fiskförsäljningsförening u. p. a., Sörmlandsfisk, förening u. p. a., Västerbottens läns fiskförsäljningsförening u. p. a., Storsjöfiskarnes försäljningsförening u. p. a., Bohusläns isländfiskares förening u. p. a., Svenska sydkustfiskarens centralförbund och Gotlands läns fiskeriförsäkringsbolag. Vid lantbruksstyrelsens utlåtande ha fogats yttranden av fiskeriintendenterna i Västerhavets och Österhavets distrikt. Svenska ostkustfiskarens centralförbund har överlämnat yttranden av kustfiskareförbunden i Ångermanlands, Medelpads och Uppsala läns samt av Södra Kalmar läns kustfiskareförbund.

Utredningen.

Utredningen erinrar om, att tidigare flera utredningar gjorts för att undersöka möjligheterna att med statligt stöd anordna försäkring av fiskredskap men att frågan fått förfalla på grund av de stora svårigheterna med en sådan försäkring. Genom att fiskredskapen äro utsatta för hastig förslitning och värdeminskning äro de mindre lämpliga som försäkringsobjekt. Vidare måste de svårberäknliga riskerna medföra höga premier och dessutom erfordras en vidlyftig förvaltningsapparat, bland annat för att utöva effektiv kontroll mot missbruk.

Trots de betänkligheter som framförts mot försäkringsidén, anser utredningen att fiskarena, som hittills i stort sett själva fått bära de ekonomiska konsekvenserna av redskapsförluster, bära försäkringsvägen genom riskutjämning kunna vinna större trygghet än nu. För insjöfiskarens del finner utredningen dock försäkringsbehovet icke vara så stort, varför dessa undantagas i utredningens förslag rörande anordnande av redskapsförsäkring. I stället föreslås, att för insjöfiskarena nuvarande möjligheter att erhålla statsbidrag eller räntefria lån skola kvarstå. Dessa möjligheter bära enligt utredningen däremot endast under en kortare övergångstid stå de fiskare till buds som kunna erhålla försäkringsskydd.

Försäkringsverksamheten bör enligt utredningens mening byggas upp på lokala ömsesidiga försäkringsföreningar. Därigenom skulle det vara lättare att få den enskilde försäkringstagaren att icke endast

tänka på sin egen fördel utan även betrakta verksamheten som hela den försäkrade gruppens intressen. Inom en mindre grupp vore det också lättare att påvisa, att varje ökning av utgifterna skulle medföra en ekonomisk belastning för samtliga medlemmar av gruppen, och ju klarare detta framstode för försäkringstagarna, desto lättare borde det vara att få deras medverkan till att begränsa kostnaderna. En effektiv kontroll av bland annat fiskarens uppgifter om skadefall krävde också små områden, där man kunde få tillstånd medverkan från medlemmarnas sida. Å andra sidan erfordrades att verksamhetsområdet bleve tillräckligt stort för att försäkringsorganet skulle uppnå tillräcklig stabilitet och för att en erforderlig riskutjämning skulle kunna ske.

Beträffande verksamhetsområdenas storlek finner utredningen lämpligt, att fiskarena inom Göteborgs och Bohus samt Hallands län sammansluta sig till en och fiskarena inom Skåne och Blekinge län till en fiskredskapsförsäkringsförening. På ostkusten borde däremot ett antal mindre sådana föreningar organiseras med verksamheten begränsad till ett eller ett par län. Dessa föreningar skulle sedermera om så befundes lämpligt kunna sammanföras till större enheter.

Initiativ till bildande av försäkringsföreningar bör enligt utredningen tagas av redan befintliga organisationer bland fiskarena. Något organisationstvång skulle emellertid icke få förekomma, utan varje fiskare inom en försäkringsförenings område skulle äga rätt att tillhöra föreningen utan att ansluta sig till vederbörande yrkes- eller försäljningsorganisation.

Med hänsyn till att erfarenheterna av fiskredskapsförsäkring äro mycket små, anser utredningen det nödvändigt att organisationsformen prövas innan den definitivt utformas.

Beträffande försäkringsföreningarnas inre organisation förordar utredningen i syfte att tillförsäkra varje medlem medbestämmanderätt i föreningens angelägenheter, att en sådan förenings beslutande organ skall utgöras av en stämma. Denna skulle bestå av en församling på 25 å 50 ombud, valda av föreningens delägare. För detta ändamål borde föreningarnas verksamhetsområden indelas i distrikt, inom vilka skulle utses ett ombud jämte suppleant för varje påbörjat 50-tal medlemmar. Om båtar och redskap ägdes gemensamt av ett fiskelag skulle endast en person inom fiskelaget äga rösträtt vid val av ombud till föreningsstämman.

Stämman skulle inom sig utse styrelse, i vilken dessutom en ledamot skulle utses av en övervakande myndighet, som enligt utredningens förslag bör inrättas.

De invändningar som framställts mot tanken på fiskredskapsförsäkring ha, framhåller utredningen, ofta varit grundade på vetenskapen om svårigheterna att genomföra en effektiv värdering och kontroll av förluster och skador. Utredningen föreslår, att den erforderliga kontrollen vid inträffade skador skall utövas genom av föreningen lokalt tillsatta besiktningsmän, som i första hand skola utses bland medlemmarna själva.

I fråga om premieberäkningen framhåller utredningen, att vid hittillsvarande försök med fiskredskapsförsäkring i Sverige i allmänhet tillämpats de metoder som äro vanliga vid premieberäkning för skadeförsäkringar. Man hade sålunda fastställt redskapens värde och därefter beräknat premien procentuellt på detta värde. Utredningen finner emellertid detta vara en både omständlig och dyrbar procedur då det gäller fiskredskapsförsäkring, enär värdet på de olika redskapen variera i hög grad, och redskapen olika snabbt förbrukas. Dessutom vore det vid avvägning av premierna nödvändigt att taga hänsyn till många andra faktorer än redskapens värde, såsom fiskeplats, årstid och fiskesätt.

Utredningen föreslår i stället, att ett helt annat system för premieberäkning skall komma till användning, nämligen det som användes av Gävleborgs läns ömsesidiga fiskredskapsförsäkringsbolag. I detta bolag är premien bestämd till lägst en halv och högst en procent av den likvid för levererad strömming som från länet's fiskförsäljningsförening utbetalas till fiskarena. Utredningen finner vissa omständigheter tala för att någon större orättvisa icke sker vid en dylik premieberäkning. Sålunda erhöles vanligen de största fångsterna av fiskare som arbetade intensivt, och det vore därför rimligt att de finge betala högre premier, eftersom risken för förluster och skador ökade med ett mer intensivt användande av redskapen.

Premien föreslås sålunda av utredningen böra beräknas till viss procent av det totala värdet av fiskarens försålda fångster. För de medlemmar av försäkringsföreningarna som sälja sin fisk genom försäljningsförening borde premien kunna uppbäras genom avdrag på likviden. Om försäljning skedde vid sidan av försäljningsförening borde enligt utredningens förslag fiskarena ha skyldighet att deklarerera den del av fångsten som försåldes på detta sätt.

Med en sålunda anordnad premieberäkning behöver, framhåller utredningen, värdering och kontroll av redskapen ske endast vid inträffade skadefall, och man skulle komma ifrån den omständliga och dyrbara årliga besiktningen och värderingen av redskapen för beräkning av premiens storlek.

Utredningen påpekar, att det med en sådan form för premiebetalning skulle stöta på avsevärda svårigheter att utesluta några redskap ur försäkringen. Med hänsyn härtill och för att försäkringen skall utformas med så få undantag som möjligt föreslår utredningen, att alla redskap böra medtagas. Skulle erfarenheten visa att det är ofrånkomligt med begränsningar böra dessa tillkomma senare.

I Gävleborgs läns fiskredskapsförsäkringsbolag har premien som nämnts utgjort en halv procent av nettovärdet å fångsterna. Verksamheten har därvid gått med förlust, men utredningen konstaterar, att förlust icke skulle ha uppstått om premien utgått med en procent av fångstvärdet, till vilket belopp premien enligt bolagsordningen också kan fastställas. Utredningen föreslår därför, att premien i de nu föreslagna föreningarna skall fastställas till en procent av fångstvärdet.

De variationer som förekomma i riskhänseende mellan olika redskaps-typer borde enligt utredningen föranleda olika försäkringsavgifter för olika redskap. Emellertid bleve avgiften enligt det föreslagna systemet enhetlig för alla redskap och fångstsätt och därför måste dessa variationer motverkas på annat sätt. Detta borde ske genom att självriskens varierades. De redskap som medförde särskilt stora risker vid användningen skulle sålunda åsättas större självrisk än sådana som mera sällan skadades eller ginge förlorade. Självriskens föreslås av utredningen skola variera mellan 20 och 40 procent av skadans värde. Inom dessa gränser böra enligt utredningen föreningarna själva få fastställa självriskens storlek för olika redskap med hänsyn till erfarenhet om förlustrisken m. m. vid olika fiskesätt och fångstplatser. Minsta självrisk borde dock till en början vara 100 kronor. Om fiskredskapen förlorades i samband med förlust av fiskebåt borde självriskens slopas. Fiskarena skola sålunda enligt utredningens förslag alltid stå självrisk med minst 20 procent. Såsom skäl härtil anföres, förutom att ersättningarna för bagatellartade skadefall miskas och omkostnaderna därigenom sänkas, att det ur kontrollsynpunkt är angeläget, att varje skada medför en ekonomisk uppoffring för försäkringstagaren, varigenom det blir av intresse för honom att minska skadorna. Även om en viss grad av självrisk ligger däri, att en fiskare vid förlust av fiskredskapen icke längre kan fortsätta sitt arbete i full omfattning, förordar utredningen med vetskap om erfarenheterna från tidigare försök med fiskredskapsförsäkring och från andra branscher en relativt stor självrisk.

De försäkringsavgifter som skola uttagas av fiskarena böra enligt utredningen avpassas så att de i stort sett täcka normala skador på redskapen. Förlusterna vid exceptionella anhopningar av skador borde däremot täckas genom statsbidrag.

För att utjämna de normala variationerna i fråga om skaderesultaten år från år förordar utredningen att föreningarna av uppkomna överskott skola göra avsättningar till egna fonder. Därjämte borde föreningarna genom avsättningar till en gemensam utjämningsfond medverka till en inbördes utjämning mellan de olika föreningarna.

Med hänsyn till att statsbidrag enligt utredningens förslag skall kunna erhållas för täckning av eventuellt underskott och till att avsättning skall ske till utjämningsfonden anser utredningen, att icke hela, såsom vanligen är fallet i ömsesidiga försäkringsbolag, utan endast en viss del av det årliga överskottet skall användas till fondbildning inom föreningarna. Sedan fonderna blivit så stora att föreningarna konsoliderats och fonderna kunde tillgodose behovet av erforderlig riskutjämning under normala skadeår, borde möjligheter finnas att använda överskottet på verksamheten till premieåterbäring. Med hänsyn till svårigheten att i förväg beräkna storleken av de erforderliga premierna föreslår utredningen att premieåterbäringen även skall komma till användning som premieregulator.

Utredningen förordar, att inom varje förening årligen ett belopp motsvarande 25 procent av överskottet skall avsättas till en reservfond. Därefter

skulle av överskottet fem procent av de på året belöpande medlemsavgifterna inbetalas till en fond, benämnd statens utjämningsfond för fiskredskapsförsäkring. Om överskottet icke skulle förslå till denna inbetalning, skulle beloppet i sin helhet eller till viss del kunna efterskänkas. Sedan inbetalningen skett skulle återstoden av överskottet avsättas till reservfonden. Då denna uppnått en storlek motsvarande två års avgifter från medlemmarnas sida, skulle föreningsstämma kunna besluta att, sedan nyssnämnda avsättning till reservfonden och utjämningsfonden skett, återstoden skulle antingen reserveras till följande år eller återbäras till medlemmarna. Om reservfonden genom inträffade förluster eller ökning av premieinkomsterna skulle komma att understiga det belopp som motsvarade två års premieavgifter, skulle avsättning ske till fonden även av de belopp som kvarstode sedan inbetalning skett till statens utjämningsfond.

Enligt utredningens uppfattning bör statsbidraget avpassas så, att variationerna i skaderesultatet inom vissa gränser påverka storleken av de enskilda medlemmarnas ekonomiska uppoffringar för försäkringen. Endast härigenom kan enligt utredningen ett intresse vinnas bland medlemmarna att effektivt söka förebygga och minska förluster och skador. Statsbidraget skulle därför utgå till statens utjämningsfond, varifrån som förut sagts bidrag skulle lämnas till föreningarna för att täcka utgifterna vid anhopningar av skador. Fonden skulle tagas i anspråk om en förenings rörelse under ett år lämnat underskott, som icke kunde täckas med eventuellt kvarstående odisponerat belopp från föregående år och genom nedsättning av reservfonden till halva dess belopp. Resterande underskott skulle till nio tiondelar täckas av bidrag från utjämningsfonden medan den återstående tiondelen skulle täckas genom ytterligare nedsättning av reservfonden. Skulle denna ej förslå därtill, skulle uttaxering ske bland föreningens medlemmar till ett belopp som högst motsvarade medlemmarnas årsavgift under närmast föregående kalenderår. Om i något fall större belopp erfordrades, borde saken bli föremål för särskilda överväganden. Storleken av de belopp staten årligen skulle behöva anslå till utjämningsfonden har utredningen approximativt uppskattat till 30 à 40 000 kronor.

Dessa regler böra enligt utredningen bli föremål för noggrann omprövning sedan närmare erfarenhet av verksamheten vunnits.

Utöver förenämnda statsbidrag till utjämningsfonden föreslår utredningen, att statsbidrag skall utgå till hjälp vid organisationen av försäkringsföreningarna. Detta organisationsbidrag föreslås skola utgå med tre kronor per försäkrad medlem och år under en tid av fem år. Kostnaderna härför beräknar utredningen till 50 000 kronor om året.

Fiskredskapsförsäkringsföreningarna komma enligt utredningen att lyda under lagen om försäkringsrörelse och komma därför att i tekniskt och ekonomiskt avseende stå under övervakning av försäkringsinspektionen. Med hänsyn till att bidrag till försäkringsrörelsen även avses skola utgå av statsmedel föreslår utredningen, att det praktiska arbetet inom föreningarna skall bli föremål för viss offentlig granskning av ö v e r v a k a n

de myndighet. Denna myndighet skulle ha till uppgift bland annat att granska försäkringsvillkoren, bedöma självriskan, förvalta statens utjämningsfond samt beräkna och utbetala bidrag från denna fond. Till övervakande myndighet förordar utredningen fiskeristyrelsen, som för ändamålet bör ha en försäkringsexpert till förfogande. Denne skulle medverka vid tillkomsten av försäkringsföreningarna och vara fiskarena behjälplig vid fastställande av försäkringsvillkoren, utformande av stadgarna, igångsättande av verksamheten m. m.

Yttrandena.

Det övervägande antalet remissyttranden understryker behovet av en fiskredskapsförsäkring. I flera utlåtanden, bland vilka befinna sig de myndigheter, som avgivit yttrande i frågan, uttalas emellertid, att utredningens förslag icke är ägnat att läggas till grund för bestämmelser i ämnet utan att förslaget i ett eller flera avseenden bör omarbetas.

Den föreslagna omfattningen av de olika försäkringsföreningarnas verksamhetsområden möter icke någon erinran. Enligt *Gävleborgs läns ömsesidiga fiskredskapsförsäkringsbolag*, *Gävleborgs läns fiskareförbund* och *Gävleborgs läns fiskförsäljningsförening* bör försäkringsbolagens verksamhet ej omfatta större områden än som beröras av befintliga fiskareorganisationer, eftersom uppbörden av avgifter föreslås skolas genom dem. Viktigast är emellertid enligt nyssnämnda organisationer, att verksamheten omfattar ett område där fångstsätt och fiskredskap äro likartade bland medlemmarna.

Svenska insjöfiskarnas centralförbund anser, att möjlighet bör lämnas öppen även för insjöfiskare att komma i åtnjutande av en förbilligad försäkringsform med statligt stöd. Däremot förklara *lantbruksstyrelsen* och *Kalmar läns fiskevattensägareförbund*, att försäkring av redskap som användes vid sötvattensfiske icke är nödvändig. Möjligen kunde fiskare i de större sjöarna ha behov av att delta i försäkringsverksamheten.

Vad beträffar förslaget om föreningarnas organisation ifrågasätter *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt* om det ej är ett onödigt intrång i föreningarnas självbestämmanderätt, att en ledamot av styrelsen skall utses av den övervakande myndigheten.

Ett spørsmål, som enligt flera yttranden icke tillräckligt utretts, är frågan om kontroll och värdering av redskapen.

Statskontoret anser sålunda att försäkringsformen icke kan läggas till grund för stöd åt fiskarena för redskapsförluster, så länge värderings- och kontrollfrågorna ej blivit lösta. Även *lantbruksstyrelsen* finner detta problem vara av avgörande betydelse och framhåller, att svårigheterna äro utomordentliga, bl. a. på grund av vissa redskaps hastiga förslitning.

Ostkustfisk centralförening, *Svenska ostkustfiskarens centralförbund* och *Gotlands fiskareförbund* anse, att värdering av redskapen nödvändigtvis

måste ske redan vid tecknandet av försäkring och icke endast vid inträffade skadefall. Det är enligt sistnämnda förbund en orimlighet att beräkna förlustens värde sedan skadan skett, om man ej redan från början vet vilka redskap som ingå i försäkringen.

Framför allt är det emellertid den föreslagna premieberäkningen som väcker betänkligheter.

Försäkringsinspektionen anför därom bland annat.

Den unika ordning att uttaga premien som tillämpas av Gävleborgs läns fiskredskapsförsäkringsbolag kan anses tillfullo moliverad för detta bolag på grund av den enhetlighet beträffande fiskebåtstyp, farvatten, fiskemetoder och fiskredskap som gäller för länets fiskare. Enbart genom variationer i självrisker kan man emellertid ej utjämna de stora olikheter i premiernas storlek som skulle bli följden om man fastställde dessa till en procent av fångstvärdet. Förhållandet mellan avkastningen och redskapens nyanskaffningskostnad varierar mellan 7,0 på västkusten och 1,3 på ostkusten, och dessa skillnader kunna ej utjämnas genom variationer i självrisker, då ju denna endast skulle variera mellan 20 och 40 procent av skadans storlek. Västkustfiskarna skulle sålunda komma att betala mycket högre premier än ostkustfiskarna. Införandet av fångstvärdet som grund för premiens beräkning torde kräva, att man samtidigt inför ett system, varigenom kostnaderna för fiskefartygens anskaffning, drift och underhåll kunna elimineras ur beloppet för fångstvärdet.

Inspektionen anser det icke sannolikt, att fiskarna, som visat stor försiktighet då det gällt premieutgifter för sina båtar, skulle gå med på en så stor utgift i premier för fiskredskapen som utredningen föreslagit.

Lantbruksstyrelsen erinrar om att omkostnaderna för fiskredskap 1945 utgjorde på västkusten 12 procent, på sydkusten 30 procent och på ostkusten 50 procent av hela omkostnaden för fisket. Lantbruksstyrelsen, som i anslutning härtill påpekar, att dessa olikheter skulle medföra avsevärt högre premier i förhållande till värdet av de försäkrade föremålen på västkusten än på ostkusten, anför bland annat följande.

Premien skulle i Göteborgs och Bohus län uppgå till 7,6 procent och i Norrbottens län till 0,6 procent av redskapsvärdet. Det är uppenbart, att premien i Norrbottens län skulle bli alldeles otillräcklig. Vidare skulle stora svårigheter uppstå om, såsom vanligen är fallet, flera olika slags redskap användas vid samma kuststräcka och om förhållandet mellan redskapsvärde och fångstvärde är väsentligt olika för de olika redskapen. Så är fallet i Blekinge, där förhållandet mellan redskapsvärde och fångstvärde för sillfiskets del är 4,5 men för bottengarnsfisket endast 0,8. Detta skulle innebära, att sillfiskarna i stor utsträckning skulle få finansiera även försäkringen på bottengarnen. Om detta skulle utjämnas genom höjning eller sänkning av självrisker skulle självrisker för bottengarnsfiskarna bli så stora att försäkringsskyddet skulle bli illusoriskt.

Förhållandet mellan redskapsvärde och fångstvärde är avgörande för i vad mån den av de sakkunniga föreslagna grunden för premiernas beräkning är hållbar eller ej, i det att ju lägre fångstvärdet är i förhållande till redskapsvärdet desto svårare är det att tillämpa nämnda grunder. Då jämförelsetalet mellan dessa förhållanden för Gävleborgs län är högre än för alla andra län på ostkusten, och försäkringsrörelsen med den av utredningen föreslagna premieberäkningen endast med svårighet skulle kunna

bedrivs i detta län, skulle en sådan verksamhet icke lyckas i något annat län på ostkusten, i varje fall icke om försäkringen skulle gälla alla redskap. I många fall skulle sålunda de erlagda premierna icke förslå att täcka kostnaderna för skadeersättningarna medan i andra fall, såsom på västkusten, premierna skulle bli alltför betungande för fiskarena. De höga avgifterna på västkusten skulle också kunna tänkas få den konsekvensen, att fiskarena där via den statliga utjämningsfonden skulle komma att delvis få finansiera försäkringen på ostkusten.

Lantbruksstyrelsen ifrågasätter slutligen om man ej i stället skulle kunna tänka sig en försäkring mot onormalt stegrade omkostnader för fisket till följd av redskapsförluster. Därigenom skulle det enligt lantbruksstyrelsens uppfattning bli lättare att utöva kontroll, enär kostnadsstegringens omfattning ofta skulle kunna styrkas genom verifikationer eller bokföringsutdrag.

Fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt anser, att utredningens kalkyler rörande förhållandet mellan redskapens värde och fångstens försäljningsvärde äro felaktiga. Fiskeriintendenten anför, att utredningen ej beaktat att vad västkustfisket angår en avsevärd del av fångstvärdet faller på fiskare som icke äga redskap och sålunda ej heller komma att försäkra några. En omräkning av den beräknade storleken av statsbidraget för såväl organiserandet av försäkringsföreningarna som av försäkringspremiernas storlek är därför nödvändig om icke ekonomiska överraskningar skola uppstå för föreningarna. Premiens storlek måste beräknas på ett betydligt lägre fångstvärde än utredningen gjort. Intendenten föreslår i stället att premien skall utgå med visst belopp för varje 100 kronor försäkrat värde.

Ostkustfisk centralförening och *Svenska ostkustfiskarens centralförbund* ifrågasätta om utredningens förslag överhuvud taget är praktiskt utförbart och anföra bland annat följande.

Det kan ifrågasättas, om icke fiskarena skulle få vidkännas förlusterna även vid katastrofskador, eftersom den föreslagna utjämningsfonden är avsedd att bildas genom kraftigt tilltagna inbetalningar från de lokala försäkringsföreningarna. I varje fall är förslaget byggt på rent försäkringstekniska grunder och med alltför liten kontakt med och kännedom om fiskets förhållanden. De båda organisationerna befara, att en redskapsförsäkring efter de grunder utredningen föreslagit skulle få mycket liten anslutning bland ostkustens fiskare. Med hänsyn till att i varje fall ostkustens fiskare tillhöra en av landets ekonomiskt sett allra sämst ställda befolkningsgrupper, böra deras ekonomiska medverkan genom premiebetalning och självrisk endast ske i begränsad omfattning. Man måste därför räkna med bidrag av statsmedel i större omfattning än vad utredningen gjort. Vidare är det icke möjligt att erhålla tillfredsställande och rättvisa uppgifter på värdet av fångsterna om detta delvis skall grundas på deklARATIONER av fiskarena. Endast om producentföreningarna erhålla ensamrätt att mottaga samtliga fångster eller vissa fisksorter kan det bli möjligt att bestämma premien i förhållande till värdet av den levererade fisken. I den mån även andra redskap än sådana, varmed fiske av nämnda fiskslag bedrivs, skall kunna bli föremål för försäkring torde det bli nödvändigt att för dessa fastställa premien efter värdet av de försäkrade redskapen.

Östergötlands kustfiskareförbund och *Östergötlands fiskförsäljningsförening* anse det nödvändigt att anpassa premiernas storlek till riskmomenten

i betydligt större omfattning än som är möjligt med den av utredningen föreslagna variationen av självrisk.

Gotlands fiskareförbund förmenar, att en fast premie måste finnas, enär annars premiebetalningen för de fiskare som stå utanför organisationerna blir ytterst svår att kontrollera.

Gotlands läns fiskeriförsäkringsbolag anser den föreslagna premieberäkningen tänkbar endast inom distrikt med ensartade betingelser för fisket. Inom andra distrikt vore det nödvändigt att anpassa premien efter redskapens värde. Denna beräkningsgrund måste också användas då icke all fisk försålles genom fiskförsäljningsförening, enär fiskarens deklara-tionsuppgifter vore omöjliga att kontrollera.

Bohusläns islandsfiskares förening framhåller, att med den föreslagna premieberäkningen för vissa redskap med lågt anskaffningsvärde skulle behöva betalas premier, som ligga högt över kostnaden för nyanskaffning. På grund härav och på grund av de olika stora riskmomenten för olika redskap, vilka ej kunna utjämnas med varierande självrisk, anser föreningen att försäkringsformen kan bli mindre lockande för ett stort antal fiskare. Föreningen ifrågasätter om man icke till vissa större försäkringsföreningar skulle kunna sammanföra försäkringstagare med redskap av mera enhetlig karaktär.

Frågan om vilka redskap som skola omfattas av försäkringen har i en del av de tidigare refererade yttrandena berörts i samband med frågan om premieberäkningen. *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund* anser, att denna fråga bör avgöras lokalt, och att det ej bör vara något tvång för en fiskare att ha alla sina redskap försäkrade. Enligt förbundets uppfattning skulle det eljest bli svårt att såsom medlemmar i föreningarna erhålla fiskare med redskap, som delvis i mycket ringa utsträckning äro utsatta för förluster.

Den föreslagna självrisk på 100 kronor är enligt flera yrkesorganisationer alltför högt tilltagen och bör sänkas till 75 eller 50 kronor. Vidare bör självrisk enligt deras åsikt beräknas på samtliga under året uppkomna skador.

Södra Kalmar läns kustfiskareförbund framhåller sålunda, att det ofta händer att skadorna vid översegling av strömmings- och laxgarnslänkar inskränka sig till ett eller två garn men att det kan hända att samme fiskare får sina garn överseglade kanske tio gånger på en säsong.

Gävleborgs läns fiskredskapsförsäkringsbolag påpekar, att minsta självrisk i bolaget sedan 1945 är fastställd till 150 kronor.

Beträffande den föreslagna fondbildningen avstyrker *riksräkenskapsverket*, att en särskild statlig fond inrättas. Det vore enligt verkets mening ändamålsenligare att alla föreningarnas överskottsmedel tillgodo-fördes respektive förening och att de bidrag av statsmedel som skulle utgå anvisades direkt av anslag å riksstaten av reservationsanslags natur. Under samma anslag borde anvisas de medel som erfordrades till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.

Ostkustfisk centralförening och *Svenska ostkustfiskarens centralförbund* anse visserligen att fondbildning bör ske inom föreningarna, men att denna som utredningen föreslagit ej bör taga sådana former att den berövar medlemmarna intresset för sitt företag. Organisationerna uttala i anslutning härtill, att med den föreslagna uppdelningen av överskottet på reservfond och utjämningsfond möjligheten till återbäring skulle skjutas mycket långt fram i tiden. Försäkringsföreningarna borde därför ej tillskjuta något belopp till utjämningsfonden. Hälften av deras överskott skulle då kunna tillföras reservfonden intill dess denna nått den storlek utredningen föreslagit. Därefter skulle avsättningen till reservfonden kunna minskas. Redan efter första verksamhetsåret borde försäkringsförening få använda den del av överskottet, som icke användes till avsättning till reservfonden, till premiereglering. Det är nämligen icke minst viktigt för en stor anslutning bland fiskarena att premieåterbäring kan lämnas.

Östergötlands kustfiskareförbund och *Östergötlands fiskförsäljningsförening* kunna ej tillstyrka förslaget om en gemensam utjämningsfond, bl. a. emedan den föreslagna formen för denna stödverksamhet enligt deras mening ej är ägnad att uppmuntra de olika föreningarna att utöva sin verksamhet på sådant sätt, att det ekonomiska resultatet blir det bästa möjliga.

Gävleborgs läns fiskredskapsförsäkringsbolag anser, att utredningens förslag till fondbildning icke ger försäkringsföreningarna möjlighet att förskaffa sig ekonomisk stabilitet, varför medlemmarnas intresse kan befaras slappna. På det sätt förslaget konstruerats ge fonderna icke inom rimlig tid möjlighet att uppnå den summa, som föreskrivits innan återbäring ifrågakommer.

Flera organisationer anse, att statsbidrag bör utgå med högre belopp än vad utredningen föreslagit. Enligt *lantbruksstyrelsens* mening föreligger anledning antaga, att anspråken på statsmedel skola bli betydligt större än utredningen beräknat, vilken form för försäkring som än väljes.

Statskontoret har ej kunnat bilda sig någon uppfattning om hur stort behovet av bidrag från staten kunde tänkas bli och är ej övertygat om att det skulle bli så lågt som utredningen beräknat.

Enligt *Östergötlands kustfiskareförbund* är det ej tänkbart att fiskarena ha möjligheter att i den av utredningen föreslagna omfattningen täcka förlusterna genom premiebetalning, utan staten måste lämna verksamheten stöd i erforderlig utsträckning.

Återbäring bör enligt flera yttranden kunna ske betydligt tidigare och i större omfattning än utredningen föreslagit för att få fiskarena intresserade av att delta i försäkringen.

Den föreslagna övervakande myndigheten har *försäkringsinspektionen* ej något att invända mot, medan *lantbruksstyrelsen* anser en sådan föga ändamålsenlig.

I flertalet yttranden understrykes behovet av en försäkringskonsulent. *Lantbruksstyrelsen* uttalar emellertid i detta sammanhang, att denne konsulent bör lyda under försäkringsinspektionen.

Gotlands fiskareförbund anser det slutligen vara synnerligen anmärkningsvärt, att hjälp vid skada, varigenom fiskare råkat i nödställd belägenhet, ej skall kunna erhållas av statsmedel efter genomförandet av utredningens förslag. Då det ej är fråga om obligatorisk försäkring skulle detta innebära en avsevärd försämring av nuvarande möjligheter att erhålla ersättning.

Föredraganden.

De osäkerhetsmoment som äro förbundna med fisket och den ekonomiska otrygghet, som vissa yrkesfiskare i högre grad än de flesta andra näringsutövare äro utsatta för, sammanhånga i icke obetydlig utsträckning med riskerna för förluster av och skador å fiskredskapen. Gå fångstredskapen förlorade, medför detta understundom kännbara ekonomiska konsekvenser, eftersom redskapen kunna representera betydande värden och icke sällan vid sidan av båtarna utgöra fiskarens enda produktiva tillgångar. Som framgår av den lämnade redogörelsen ha genom statsmakternas försorg möjligheter att erhålla bidrag av det allmänna skapats för fiskare, som genom förlust av fiskredskapen kommit i nödställd belägenhet. Denna understödsform, som med hänsyn till att stora delar av fiskarbefolkningen länge tillhört de socialt och ekonomiskt missgynnade grupperna kan anses väl motiverad, är emellertid förenad med vissa olägenheter. För det första är det i huvudsak endast i synnerligen ömmande fall som hjälp på detta sätt kan utgå. För det andra är förfaringssättet med individuell prövning av den bidragssökandes ekonomiska ställning och behov både omständligt och tidskrävande.

Vid åtskilliga tillfällen har man därför varit inne på tanken att genom ett försäkringssystem söka utjämna riskerna och minska de ekonomiska verkningarna av redskapsförluster. Försök i denna riktning ha företagits både utomlands och i vårt land. De erfarenheter som därvid vunnits, särskilt av det försök som gjorts av Gävleborgs läns ömsesidiga fiskredskapsförsäkringsbolag, synas tala för att denna väg skulle vara framkomlig eller åtminstone förtjänt av att prövas i större sammanhang. Genom ett sådant system skulle man måhända också i någon mån kunna ersätta den nuvarande bidragsformen.

Det ligger i öppen dag att avsevärda svårigheter äro förbundna med en dylik verksamhet. Olikheter i redskapsutrustning och fångstsätt samt fiskeplatsernas olika belägenhet medföra, att redskapen icke i samma grad äro utsatta för skade- och förlustrisker och ej heller förslitas i samma takt. Detta måste i sin tur medföra svårigheter vid fastställande av försäkringsvärde och försäkringsavgifter. Möjligheterna till kontroll mot missbruk av försäkringen äro också begränsade. En fiskredskapsförsäkring måste därför om den skall leda till önskat resultat med nödvändighet bygga på försäkringstagarnas, i detta fall fiskarens, intresse för verksamheten och organiseras så, att fiskarena få en stark känsla av samhörighet och gemensamt ansvar.

Att nu berörda förhållanden måste komma att inverka på utformningen av försäkringsbestämmelserna, exempelvis i fråga om beräkning av premier och självrisk, synes uppenbart. Det är under dessa omständigheter möjligt att förevarande försäkringsform till en början innan närmare erfarenheter vunnits kan komma att te sig mindre lockande för fiskarena. I detta sammanhang bör då understrykas att det förslag, som framlägges i det följande, icke utgör ett försök att införa obligatorisk fiskredskapsförsäkring utan i huvudsak endast avser att möjliggöra bildandet på frivillighetens väg av försäkringsföretag för detta ändamål genom att uppdraga riktlinjer för verksamheten och ange principerna för det ekonomiska stöd, som det allmänna i form av organisationsbidrag och medel till mötande av onormalt stora förluster bör ställa till förfogande. Initiativet förutsättes sålunda komma att utgå från yrkesutövarna själva, och statens medverkan kan därför i huvudsak sägas innebära en hjälp till självhjälp. Bestämmelserna för verksamheten torde också till en början närmast vara att betrakta såsom provisoriska, och sedan man vunnit någon erfarenhet torde en revidering av desamma böra övervägas.

Från dessa allmänna utgångspunkter anser jag i likhet med fiskredskapsförsäkringsutredningen fiskarena kunna uppnå det nu angivna syftet att åstadkomma riskutjämning och vinna större trygghet i sin yrkesutövning genom att de sammansluta sig i ömsesidiga försäkringsföretag.

Vid fastställande av verksamhetsområde för ett dylikt företag måste hänsyn tagas till rådande olikheter i fråga om redskapsutrustning och fångstmetoder mellan olika geografiska områden samt största möjliga enhetlighet i dessa hänseenden eftersträvas för varje företag. På de av utredningen angivna skälen synes sålunda lämpligt, att fiskarena i Göteborgs och Bohus samt Hallands län inrätta ett försäkringsföretag, medan fiskarena på sydkusten bilda ett annat. För ostkustens vidkommande torde man böra förutsätta flera försäkringsföretag. Härvid bör givetvis iakttagas, dels att varje företag omfattar fiskare med så likartade fiskemetoder och redskap som möjligt, och dels att försäkringsföretagen och fiskförsäljningsföreningarna i största möjliga utsträckning komma att omfatta samma område. För insjöfiskarena torde behovet av redskapsförsäkring vara avsevärt mindre än för havsfiskarena. Skulle emellertid insjöfiskarena visa sig intresserade av att utnyttja de möjligheter till statsbidrag vid redskapsförsäkring, som avses för kust- och havsfiskarena, bör givetvis hinder icke möta därför.

Ett sålunda bildat företag bör enligt mitt förmenande stå öppet för alla de fiskare inom företagets verksamhetsområde, som önska ansluta sig. Ehuru initiativ till bildande av försäkringsföretag måhända i de flesta fall kan väntas utgå från befintliga fiskareorganisationer bör sålunda icke medlemskap i sådan sammanslutning föreskrivas såsom villkor för inträde som delägare i försäkringsföretag.

Vidare torde hinder ej böra möta för redan existerande eller nytillkomna ömsesidiga försäkringsbolag att förutom fiskredskapsförsäkring även

driva annan försäkringsverksamhet därest tillstånd därtill erhålles jämlikt lagen om försäkringsrörelse. En förutsättning för att statsbidrag skall kunna utgå till sådana bolag för förluster å redskapsförsäkringen torde dock böra vara, att denna hålles helt skild från bolagets övriga verksamhet.

I organisatoriskt avseende torde försäkringsföretagen böra anpassas efter bestämmelserna i det förslag till lag om försäkringsrörelse som i år framlägges för riksdagen och avses träda i kraft den 1 januari 1949. Företagen torde sålunda böra organiseras såsom ömsesidiga försäkringsbolag. Regler beträffande sådana bolags organisation lämnas i nämnda lag, och jag torde därför icke närmare behöva ingå på denna fråga. Utredningen har föreslagit, att i bolagens styrelse skulle ingå en ledamot och en suppleant såsom representanter för en övervakande statlig myndighet, men med hänsyn till att garantier på annat sätt torde förefinnas för att statens intressen bliva tillgodosedda synes en sådan anordning icke vara av behovet påkallad.

För att sådant bolag skall äga rätt att meddela försäkring med statsbidrag torde, förutom att bolagsordningen i enlighet med vad i nyssnämnda lagförslag sägs blivit stadfäst av Kungl. Maj:t, böra fordras, att bolaget av Kungl. Maj:t antagits till försäkringsgivare med ändamål att meddela här avsedd försäkring med statsbidrag. Sådant medgivande bör givetvis lämnas endast under förutsättning att bolagets verksamhet kan anses bli till gagn för fiskarena och därmed också för det allmänna. Förutsättning för antagande bör vidare vara att bolaget skall ställa sig till efterrättelse de grunder för försäkringsverksamhetens bedrivande, som angivas i det följande eller som i enlighet med sagda grunder meddelas av Kungl. Maj:t eller försäkringsinspektionen, ävensom att bolaget i övrigt handhar försäkringsverksamheten på ett sätt, som är ägnat att främja syftet med densamma. Skulle bolaget bryta häremot och icke ställa sig till efterrättelse föreläggande att vidtaga rättelse, bör antagandet kunna återkallas av Kungl. Maj:t. Antagandet bör vidare upphöra att gälla, om bolaget träder i likvidation eller kommer i konkurstillstånd.

Försäkringen bör endast avse de direkta förluster som kunna åsamkas fiskarena genom att fiskredskap förstöres eller skadas. Försäkringen bör sålunda icke avse det avbräck som kan vållas fiskarena genom avsaknaden av redskap under tiden till dess nya fiskredskap kunna anskaffas i stället för de förlorade eller skadade.

Såsom förut berörts erbjuder utformningen av en fiskredskapsförsäkring betydande svårigheter. Framför allt gäller detta möjligheterna att anordna en effektiv värdering av redskapen och kontroll av anmälda förluster och skador och att på ett rättvist sätt bestämma grunderna för försäkringsavgifterna och dessas storlek. Det vid skadeförsäkring i allmänhet tillämpade systemet att sätta avgifterna i relation till försäkringsobjektens värde och förefintliga risker skulle onekligen giva det rättvisaste resultatet. Detta förutsätter emellertid att de olika redskapen på förhand måste åsättas bestämda värden, vilket skulle nödvändiggöra en vidlyftig och dyrbar organisationsapparat, i synnerhet som värderingen på grund av redskapens

starkt varierande hållbarhet och förlitning måste ske med relativt korta mellanrum. Genom att icke göra premiernas storlek beroende av redskapens värde, torde man emellertid kunna undvika en sådan förhandsvärdering. Visserligen bliva svårigheterna att efter inträffade skadefall kontrollera försäkringstagarnas uppgifter om skadornas och förlusternas storlek därigenom större, men genom att, såsom utredningen föreslagit, låta kontrollen ombesörjas av lokalt tillsatta besiktningsmän, som själva äro fiskare och medlemmar av försäkringsbolagen, torde likväl ett fömligen tillförlitligt resultat härutinnan kunna erhållas.

Den omständigheten att det statistiska underlaget beträffande omfattningen av fiskredskapsförlusterna är synnerligen ofullständigt och riskerna därför icke möjliga att uppskatta på förhand medför ävenledes, att en premieberäkning på grundval av redskapens värde icke synes kunna åvägbringas. Det av utredningen förordade tillvägagångssättet att låta premien utgå med en viss procentsats av fångstvärdet, synes mig därför av praktiska skäl vara att föredraga framför andra alternativ. Därvid torde hela fångsten böra läggas till grund för premieberäkningen, oavsett om alla i fisket deltagande fiskare äro delägare i redskapen. Det på västkusten praktiserade systemet att fiska i lag och dela vinsten mellan lagets medlemmar, oberoende av om de äro delägare i båt och redskap, torde nämligen för de fiskare som ej äro delägare, såvitt nu är i fråga, närmast kunna betraktas som en anställningsform och sålunda icke böra inverka på premiens storlek. Utredningens förslag att försäkringsavgiften skall generellt fastställas till ett belopp som svarar mot en procent av värdet av försåld fångst, oavsett de olikheter i fråga om redskapsutrustning och riskmoment som kunna föreligga mellan försäkringsbolagens verksamhetsområden kan jag däremot icke ansluta mig till, så mycket mindre som jag av skäl som i det följande skola utvecklas ej är beredd att tillstyrka, att en för samtliga företag gemensam riskutjämningsfond inrättas. En dylik beräkningsgrund skulle med hänsyn till att förhållandet mellan fångsternas och redskapens värde varierar starkt mellan olika delar av landet leda till att premien på vissa håll bleve alltför hög, medan den på andra kanske skulle bliva otillräcklig. I stället torde den procentsats på fångstvärdet, med vilken premien bör utgå, i princip böra beräknas för varje försäkringsbolag och på sådant sätt, att täckning erhålles för administrationskostnader och normala förlustrisker. Härvid bör vederbörlig hänsyn tagas till de särskilda omständigheter och riskmoment som kunna förefinnas inom varje verksamhetsområde. Vid avvägningen av premiens storlek bör dessutom hänsyn tagas till behovet av att under verksamhetsår med normal skadefrekvens avsättning skall kunna göras till fondbildning inom bolagen. Försäkringsbolag bör vara skyldigt att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i fråga om premiernas storlek, som försäkringsinspektionen från nu angivna utgångspunkter kan finna erforderligt meddela. Fondbildningen bör till en början vara relativt stor så att bolagen snabbt konsolideras och erhålla ekonomisk stadga. Med hänsyn till att statsbidrag, vartill jag återkommer i det följande, icke avses skola utgå på det

sätt utredningen föreslagit, torde kravet på fondbildning inom bolagen böra skärpas i förhållande till utredningens förslag. Avsättning torde sålunda böra ske, förutom till reservfonden, med 75 procent av nettoöverskottet till en fond, förslagsvis benämnd skaderegleringsfonden, intill dess denna uppnått en storlek motsvarande tre gånger de årliga försäkringsavgifternas storlek. Därefter torde avsättningarna kunna minskas till 50 procent av nettoöverskottet till dess sistnämnda fond vuxit till fem gånger försäkringsavgifternas storlek, varefter någon avsättning till densamma icke synes behöva föreskrivas. Skulle fonden nedgå under det sålunda föreskrivna beloppet, torde avsättning ånyo böra vidtagas.

Vid beräkning av överskottet å sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse må i skattehänseende avdrag göras, förutom för driftkostnader, för avsättning till bland annat sådan reservfond, som av ömsesidig kreatursförsäkringsanstalt bildas enligt gällande föreskrifter om allmänna grunder angående försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar. Starka skäl synas tala för att avdrag må göras även för avsättningar till nu omförmälda skaderegleringsfond för fiskredskapsförsäkringsbolag. Med hänsyn till att den statsunderstödda försäkringsverksamheten i fråga om fiskredskap icke avses skola påbörjas förrän den 1 januari 1949 torde dock ej erfordras att denna fråga upptages till behandling redan nu.

Nära sammanhängande med försäkringsavgifternas storlek äro frågor om självrisk, återbäring av avgifter och uttaxering. Även dessa frågor synas böra behandlas särskilt för varje försäkringsbolag.

Med det här förordade systemet för beräkning av försäkringsavgifterna synes uppbörden av dessa lämpligen böra ske på det sätt utredningen föreslagit, d. v. s. genom att fiskförsäljningsföreningarna vid utbetalning till fiskarena av likvider för levererad fisk göra avdrag för försäkringspremierna och inleverera dessa till försäkringsbolagen. I den mån uppbörden ej kan anordnas på detta sätt, torde fiskarena i stället böra till bolagen avlämna deklaration över sina fångster och i samband därmed inbetala premien. Även denna fråga torde emellertid böra regleras närmare av de olika försäkringsbolagen med hänsyn till de lokala förhållandena.

Som jag förut framhållit böra utgifterna för redskapsförsäkringen under normala skadeår täckas av försäkringsavgifterna och statens medverkan inskränka sig till bidrag vid större förluster. Utredningen har föreslagit, att bolagen utöver avsättningar till reservfonden även skulle avsätta medel till en gemensam fond, till vilken även staten skulle lämna bidrag. Ur denna fond skulle bidrag utgå till de olika bolagen vid större förluster. Med hänsyn till det här föreslagna sättet för premiebetalningen torde emellertid vissa nackdelar vara förbundna med en sådan anordning. Risk skulle sålunda föreligga för att försäkringsbolag inom sådana distrikt där fångstvärdet är högt i förhållande till redskapsvärdet genom denna fond skulle komma att i icke obetydlig utsträckning få bidra till försäkringen av redskap

inom sådana distrikt där förhållandet mellan fångstvårde och redskapsvårde är det omvända. Vidare skulle fondbildningen inom de olika bolagen gå mycket långsamt. Medlemmarnas intresse för redskapsförsäkringen kunde därigenom befaras minska. Övervägande skäl synas därför tala för att någon sådan utjämningsfond icke bildas utan att bidrag vid större förluster utgår direkt av statsmedel såsom förstärkning, där så erfordras, av varje bolags skaderegleringsfond. För att icke anspråken på statsbidrag skola bli alltför stora, har jag i det föregående förordat en höjning av kravet på bolagens egen fondbildning i förhållande till vad utredningen föreslagit. För att ytterligare öka intresset hos försäkringstagarna att nedbringa utgifterna torde även vid katastrofförluster en viss del av skadorna böra betalas av försäkringstagarna själva.

Vid förlust å försäkringsverksamheten under visst år synes sålunda skaderegleringsfonden böra tagas i anspråk intill halva dess belopp. Skulle där-
efter ytterligare förluster kvarstå torde statsbidrag böra utgå till täckning av nio tiondelar av dessa förluster, medan resterande tiondel synes böra täckas antingen genom anlåtande av andra för ändamålet disponibla medel eller genom uttaxering hos delägarna.

Utöver nämnda statsbidrag torde det allmänna även böra lämna försäkringsbolagen understöd vid starten, vilket understöd lämpligen kan utgå på sätt utredningen föreslagit, nämligen i form av organisationsbidrag med tre kronor per kalenderår för varje medlem i bolaget. För att göra fiskarena intresserade av att snabbt få igång försäkringsverksamheten torde sådant bidrag icke böra utgå för tid efter den 31 december 1953. Även sådana bolag som bildats före den 1 januari 1949, då ifrågavarande bestämmelser avses träda i kraft, synas emellertid böra ha möjlighet att erhålla organisationsbidrag. Storleken därav torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall.

Fiskredskapsförsäkringsbolagen komma att i tekniskt och ekonomiskt avseende stå under övervakning av försäkringsinspektionen. Emellertid torde även det praktiska arbetet inom företagen böra stå under en viss övervakning från statens sida, och den förut i år föreslagna fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök torde lämpligen kunna anförtros denna uppgift. För att försäkringsverksamheten snabbt skall komma igång torde ett mindre belopp böra ställas till styrelsens förfogande att användas till propaganda bland fiskarena och för rådgivande verksamhet beträffande utformandet av bolagsordning, allmänna försäkringsvillkor m. m.

Av praktiska skäl synes det lämpligt att ifrågavarande bestämmelser träda i kraft den 1 januari 1949. Med hänsyn till svårigheterna att bedöma storleken av skadorna på fiskredskap och anslutningen till fiskredskapsförsäkringsbolagen är det icke möjligt att ens med någorlunda säkerhet bestämma huru stort belopp som kan erfordras för att täcka statens utgifter för ifrågavarande ändamål. I avvaktan på närmare erfarenheter torde för ändamålet böra beräknas ett förslagsanslag å 50 000 kronor. Med hänsyn till tidpunkten för bestämmelsernas ikraftträdande torde några medelsan-

språk icke vara att emotse förrän budgetåret 1949/50. Under dessa omständigheter torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med allenast ett formellt belopp av 100 kronor. För organisationskostnader under första året torde behöva beräknas förslagsvis 25 000 kronor och för propaganda och rådgivande verksamhet torde böra avses ett belopp av 12 000 kronor. För dessa ändamål torde sålunda för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av 37 000 kronor. Då såsom tidigare framhållits hinder icke torde böra möta för bolag, som bildats före den 1 januari 1949, att komma i åtnjutande av organisationsbidrag avse de nu angivna beloppen kostnaderna för ett helt verksamhetsår.

Jag har förut påpekat att det nu förordade systemet med fiskredskapsförsäkring närmast är att betrakta som ett försök. De föreslagna reglerna torde inom ej alltför avlägsen framtid vara i behov av översyn och jämkningar. Tills vidare torde därför möjligheterna böra kvarstå för fiskare att av statsmedel erhålla bidrag och lån vid förlust av eller skada på fiskredskap, om de därigenom råkat i nödställd belägenhet. Sedan försäkringsverksamheten erhållit tillräcklig stadga, torde emellertid böra tagas under förnyat övervägande huruvida fiskare, som har möjlighet att ingå i fiskredskapsförsäkringsbolag, skall äga rätt att direkt av statsverket erhålla bidrag vid förlust av fiskredskap.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i ärendet, utfärda bestämmelser om statsbidrag till fiskförsäkringsbolag m. m. enligt förut angivna grunder.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa

dels till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster ett förslagsanslag av kronor 100;

dels ock till Fiskredskapsförsäkring: Organisationsbidrag m. m. ett förslagsanslag av kronor 37 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Herlitz.